Národopisne posebnosti.

Piše Ivan Vrhovec.

II.

Morjenje otrók.

i je menda živali, ki ne bi zastavila za mladiče svoje vseh svojih močij; če je treba, brani jih celó z življenjem. Prirodopisci nam pripovedujejo genljive dogodke o ljubezni starih do mladíčev. Medvédki mladíče pobrati je opravek, ki se ga loti le najpredrznejši lovec, skoraj bi dejali, človek, ki mu do življenja ni posebno dosti. Spominjajmo se, kakó brani kóklja svoja piščeta, od katerih zapodi celó velicega psa.

Tembolj nas osupnejo poročila potopiscev, ki nam pripovedujejo, da živí po svetu mnogo národov, ki samí svoje otroke pobijejo in moré. Ko so v preteklem stoletji odkrivali otočja Tihega mórja na vzhodu Avstralije, naleteli so prav na vsakem to grozovito navado. V Evropi je izobražen svet neverjeten zmajeval z ramami, češ, da je stvar do dóbra nemogoča. Kakó bi človek, »krona stvarjenja«, četudi stojí na najnižji stopinji omike, mogel v sebi zatreti čustva, ki jih je priroda vcepila celó najdivjejšim zverém, levom in tigrom! Poročila daleč po svetu potujočih mornárjev so se zdela tem neverjetnejša, ker so si Evropci mislili ravno takrat neizobražene národe v rajski pristnosti in nedolžnosti živeče in brez hudobnih nagibov, s kakeršnimi je bil okužen tedanji svet. Domišljali so si jih take, kakor sta bila Adam in Eva pred grehom. Minilo je mnogo let, predno so jeli Evropci verjeti, da je resnica, kar se jim poroča in da se resnično nahajajo národje, ki samí davijo in pobijajo otroke svoje.

Pri tem pa je izobraženi svet konec preteklega stoletja pozabil, da so bili tej grozoviti navadi udani takisto národje, ki so si pridobili v zgodovini sloveča imena ter gospodovali vsemu tedanjemu svetu. Vsakemu nas je pač znana pravljica o Cirovi mladosti, ki ga je dal njega stari oče Astijag vreči v vódo, ker so mu vedeževálci prerokovali, da ga pahne kdàj s prestola. Otroke so morili v starejših časih celó Grki. Pri Špartancih je skrbela še država za to, da so se slabotni in betežni otroci odpravljali. Sicer niso ravno zahtevali, da morajo umreti, vender pa mati otroka, o katerem se je starejšinstvo izreklo,

da ne bode Špartancem nikdar delal častí, ni videla nikoli več. Vzeli so ga ji in ga rekli odnesti na poseben za to določen kraj v gorôvji Tajgetu in ga prepustili tam usodi, naj je ali lakote poginil, ali ga raztrgala divja zvér, ali ga pobral kakov usmiljen podložnik špartanski, kakšen perijék ali helót ter ubozega črvíča vzgojil za svojega.

Niti toliko izobraženi Atenjani niso prepovedovali na jednak način iznebljati se svojih otrók, le da se je moralo zgoditi to v najzgodnejši mladosti. Kaznovali so roditelje, ki so izpostavili in kam na stran položili otroka, ki so ga začeli že vzgojevati. Zlasti je veljalo to o dečkih, z déklicami so pa smeli storiti to celó še pozneje. Proti déklicam so bili zakoni menj ostrí, ker so imeli roditelji dolžnost hčeram dati dostojno dóto.

Jednako pravilo je veljalo pri Rimljanih. V najstarejših časih je bilo izpostavljanje otrók prav navadna stvar. Tej starorimski navadi so pripisovali početek Rima. Pravljica o Romulu in Remu nas uverja dovolj o tem, da so stari Rimljanje izpostavljali svoje otroke, in kakor so počenjali stari, po tem so se ravnali tudi poznejši rodovi. Omika, do katere so se pospeli Rimljani n. pr. v dôbi cesarjev, izpremenila ni te stare navade prav nič, zakaj prav v dôbi cesarjev, ko je gospodoval Rim vsemu tedaj znanemu svetu, izpostavljali so otroke takó pogostoma, da je bilo groza. Pač je veljala neka stara prepóved, ki so jo pripisovali celó Romulu, po kateri je moral pustiti Rimljan vse dečke in vsaj vsako najstarejšo déklico živo; isti zakon je prepovedoval svojega otroka usmrtiti pred tretjim letom in še takrat je moralo v to privoliti pet najbližnjih sorodnikov. A za ta zakon se najbrž nihče ni brigal, sicer bi v dôbi cesarjev ta grozovita navada ne bila takó zeló razširjena, kakor je bila. Po vsem se kaže, da se Rimljanom ni prav nič napačnega zdelo, če se je iznebil kakov revež na ta način svojih otrók. (Nitsch, Beschreibung des Zustandes der Römer, 1807. I. Bd.).

Isto navado nahajamo tudi pri starih Germanih, katerim je bilo sicer dovoljeno storiti s svojimi otróki, kar so hoteli, toda le predno je novorojenec kàj zaužíl ali predno je v očetovi hiši zajokal. Pozneje otroka moriti je bilo prepovedano, izvzemši če so bili roditelji takó ubožni, da ga nikakor niso mogli vzrediti. Temu dosledno so pokopali v severni Germaniji po smrti kakega ubožnega oproščenca tudi njegove otroke poleg njega, le najstarejšega je vzel časih njega gospod in ga vzredil (Grimm, Rechtsalterthümer).

Ta grozovita navada je veljala tudi še po razrušenji rimskega gospódstva in šele krščanstvo in muhamedanstvo sta jo zatrli pri

svojih vérnikih, toda ne zlahka, ampak po velikih težavah in tekom dolzih let. Krščanska cerkev je v zgodnjem srednjem veku žrtvovala vse svoje močí, da bi odpravila ta nedostatek. Izdajala je ostre prepóvedi, žugala z časnimi in večnimi kaznimi in sedèl je že Karl Véliki na prestolu, toda morjenje otrók v krščanski Evropi še ni bilo zatrto. Misliti se je moralo na druge pomočke. Leta 789. so sezidali v Milanu prvi nájdenški závod, kamor so vzprejemali odložene otroke. V istem Milanu se je osnovala v 12. stoletji pobožna družba, ki si je razven drugih pobožnih nalóg stavila tudi to, da je iskala odloženih otrók. A tudi cerkev sáma je storila, kar je mogla ter vzgojevala najdence z vso skrbljivostjo. V 13. stoletji je pozivala roditelje, ki menijo svoje otroke umoriti, naj tega ne storé, temveč naj jih prinašajo pred cerkvene duri. V znamenje, da otročè še ni krščeno, polagali so zraven njega solí.

V čast človečanstvu pa recimo, da so bile pri Grkih, Rimljanih in poznejših krščanskih národih taki dogodki izjeme, ki so se prigajali le redkokrat, četudi večkrat nego dan danes. Toda nahajajo se še sedaj národje in sicer mnogo národov, g o t o v o v e č i n a v s e h z e m l j a n o v, ki svoje otroke dosledno ne le stráni mečejo, nego jih tudi moré. Nì jeden del svetá ni izvzet od te grozne navade, niti Evropa ne. V Evropi jo je opazoval stari Linné pri Laponcih, torej dovolj zanesljiva priča. Razširjena je po večini Azije, Afrike, Amerike in je bila do najnovejših časov razširjena po vsi Avstraliji in Oceaniji, to se pravi po otokih, ki jih prištevamo temu najmlajšemu in najmanjšemu delu svetá. Nekdaj so morili vsi Avstralci svoje otroke in jih moré še sedaj povsod tam, kjer se ne bojé angleških kaznij. O tem, ali naj novorojenec živí ali ne, odločuje po nekod oče, po nekod mati. ki rôdnega otroka ne umorí le svojeročno, nego si ga tudi pripravi za obed ter povabi nánj najboljše svoje prijateljice. Po stari navadi si smé ona odrezati ali odtrgati prvi in si izbrati sevéda najslastnejši kós. Potniki, ki so prehodili dokaj Avstralije, trdijo, da se pomorí tam najmenj tretjina otrók, rajši pa še več. Skoraj neizogibna je smrti mésanim otrokom iz evropske in avstralske krví.

Morjenje otrók je še sedaj v polnem cvetu po zapadnih otočjih Oceanije, pričenši od Nove Gvineje tja do Fičijanskih otokov, po vzhodnih pa je ali že popolnoma zatrto, ali se nahaja le še v kakem skritem kotičku najoddaljenejših otokov. Tod so namreč otočanje že skoraj vsi h krščanstvu izpreobrnjeni, ali pred prihodom misijonárjev je bila ta grozovitost v navadi celó po ónih otokih, katerih prebivalci so se bili popeli že na precejšnjo stopinjo omike, n. pr.

na Tahitiji, na Novi Zelandiji, na Havaji ali Sandwichsovih otokih i. t. d. Polinezi so pripovedovali misijonárjem, da bi bilo šlo po nekaterih otočjih ljudstvo do dóbra pó zlò, ako ne bi bili prišli Evropci še v pravem času tjakaj. Ko so dospeli prvi misijonárji do Tahitija, videli so, da se pobije tudi mnogo odraslih ljudij, človeške daritve so bile jako pogoste; mnogo jih je palo v večnih nikdar prejenjajočih bôjih, ali število vseh teh še ni doseglo števila précej po rojstvu umorjenih otrók iz vseh stanov. Gotovo več nego dve tretjini otrók je na ta način pomrlo. Najzanesljivejši priči, misijonárja *Nott* in *Ellis*, ki sta živela leta in leta med temi divjaki in v vedni dotiki ž njimi, trdila sta, da nista mogla na Tahitiji zvédeti niti za jedno mater, ki ne bi bila podušíla več svojih otrók, če jih je le imela. Nekatere so jih pomorile po šestéro, osméro in še več. In čudno! Roditelji niso imeli nikakega pojma o tem, da počenjajo kàj napačnega, temveč so o teh moritvah govorili odkritosrčno in odgovarjali vsem vprašanjem, ki sta jih misijonárja stavila v tej stvári. Zvédela sta, da pusté prvega otroka po navadi živega, ali največ dva, vse druge pomoré. Jednake izkušnje so preživeli misijonárji tudi po drugih otokih in po Avstraliji in zvédeli, da se pomorí povsod več déklic nego dečkov, katerim so rajši prizanašali, zakaj iz dečka je vzrasel lehko kdàj izboren ribič, vesláč, vojak ali sicer koristen ud divje človeške družbe, ženska pa nikakor ni mogla toliko zalêči. Vrhu tega je bila ženska še pri vseh teh rodovih najzaničevanejša stvar na svetu, zaničevanejša od najgršega ščenéta. Roditelji se torej nikakor niso pomišljali žrtvovati ženskega zaróda.

Vzroki za to grozovito navado so pač različni, najprej je prisililo divjake k nji zlasti po Avstraliji in po nekaterih skalnatih in nerodovitih otokih pogrešanje najpotrebnejše hrane. A za vse otoke to nikakor ne velja, zakaj nekateri, in ravno Tahiti je takšen, so sila rodoviti in dajó svojim prebivalcem zadosti hrane, ne da bi se jim bilo treba preveč truditi. Posebno bodi to rečeno o plemenitih rodbinah, katerim so bili vsi podložniki pravi sužniki, ki so jih tlačili in trpinčili kakor nekdaj graščáki ubozega tlačána. Skrb, kakó naj prežívé svojo deco, tlačila jih gotovo ni, vender so tudi oní morili svoje otroke. Počenjali so to iz stanovskih predsodkov, ker so hoteli, da ostane njih plemeniti rod neomadeževan po nestanovskih ženitvah.

V Avstraliji je marsikatera mati umorila svoje dete iz prav običnega vzroka, ker se je n. pr. hotela iz tega ali ónega vzroka nad svojim možem znositi. Zopet drugod so bili materam otroci odveč, ker so jim bili pri njih obilih pôslih v napótje. Havajec je pobil svojega

otroka, če mu je obôlel ali preveč kričal. Čudno! Misijonár *Williams* pripoveduje o neki materi na Fičijanskih otokih, ki je svojega otroka le zató umorila, da je mogla namesto njega dva druga vzeti za svoja, in Avstralke dojé in vzrejajo grde zanikarne pse, Dingo zvane, z vso skrbljivostjo, v tem, ko svoje otroke brez pomisleka davijo. Neizogibna je skoraj po vsi Avstraliji in Oceaniji smrt vsem bolehnim in betežnim otrokom, a na nekaterih polineških otokih imajo pa ravno take otroke v največji časti, ker menijo, da se je preselil vánje kakšen dobrodelen duh ter s tem ali ónim znamenjem na otrokovem životu namignil, da že tičí v njem.

Dvójci se vidijo Oceancem velika nesreča, zató pomoré najpogosteje oba, vselej pa gotovo jednega njiju, čudno vender je, da pusté n. pr. Avstralci, ki moré sicer déklice, od dvójcev raznega spôla ravno déklico živo.

Ali nimajo ti divji ljudje prav nobenega čuta, prav nobene ljubezni do svojih otrók? Imajo jo, in to je ravno najnerazumljivejše. Otroke, katere puščajo žíve, strežejo in vzrejajo s toliko ljubeznivostjo, da bi bile divjakinje lehko marsikateri evropski materi v vzgled. Oče in mati, bratje, sestré in bližnji sorodniki se trudijo napravljati drôbnemu črviču kàr največ veselja. V njegovi najnežnejši mladosti mu je dovoljeno vse in komaj shódi, učita ga oče in mati v vseh spretnostih, ki mu jih bode v življenji treba. Pozneje ga dasta v neko šolo, kjer ga kakšen star mož izurja v metanji bumeranga, v nastavljanji mrež in jednakih spretnostih, déklice pa se učé pri starih ženah tkanja, pletenja mréž, plaht in druge hišne priprave.

Nekaterim misijonárjem se hoče dozdevati, kakor bi bila ravno prevelika ljubezen do otrók vzrok njih prezgodnje smrti. Kdo okuša pač grenkosti življenja menj nego otroci in v kakeršnem razmerji je kdo tu umrl, v takih bode živel po veri teh divjakov na ónem svetu. Zakaj bi torej roditelji ne privoščili svojim otrokom po smrti najprijetnejšega življenja, to se pravi, zakaj naj bi jih ne pomórili, dokler se niso obesile še nánje téže in grenkosti tukajšnega življenja? S t e g a stališča je tudi razumno, da žalujejo roditelji za umorjenimi otroci ravno takó ali še bolj, kakor za ónimi, ki jim odmrjó prirodne smrti.

Oglejmo se še po drugih delih svetá. V Aziji n. pr. je morjênje otrók po večini kitajskih pokrájin, po vsi severni Sibiriji, pri Kamčadalcih, Kurilcih, Koreancih, Japoncih, Sijamcih in sicer po vsi Zadnji in Sprednji Indiji in v osrednji Arabiji v navadi, udana ji je torej večina Azijatov. Tudi ti národje pomoré vse déklice, največ pusté živo

v vsaki rodbini po jedno, n. pr. Jakuti v severni Sibiriji. Toda Hondi, Račputi in drugi razrodje v sprednji Indiji in drugi.

Prava klasiška dežela za morjênje déklic pa je *Kitaj*. V tem oziru ga menda ni trdosrčnejšega národa na svetu. Kitajec se pač oveselí rojstva sinovega, toda za rojstvo hčere se ne zmeni, izvzemši toliko, da jo ukaže umoriti ali izpostaviti. Hčerka je Kitajcu brême, ki se ga kolikor mogoče rad hitro iznebí. Skozi in skozi praktiški Kitajec ceni otroke svoje po tem, koliko mu utegnejo kdàj koristiti. Takih nazorov pa niso le siromaki nego tudi bogatini. Hči ne bode hiši nikdar koristila, temveč škodila, zakaj omožila se bode ter odnesla s seboj še dóto iz hiše. Omožiti se pa mora, saj je skoraj ni večje sramote ne le zánjo, nego za vso nje rodbino, če ostane samica. Toda brez dóte bi sevéda ne maral nihče zánjo; po nevestah brez dót ne vpraša noben kitajski ženin.

Če se porodí torej Kitajcu déklica, šteje si to v nesrečo, bodisi že preprostega ali plemenitega stanú, plemenitaš se čuti še tem nesrečnejšega, zakaj ošabnež bi nikakor ne dovolil, da bi se omožíla hči z ženínom nižjega stanú; toda ženini visokih stanov zahtevajo primerno dôto, sicer kažejo ljudje po ulicah s prstom za njimi.

Kitajcu skoraj ne preostaja druzega nego spraviti nedolžno hčerko s poti, vender jo rajši izpostavi, nego umorí. Sevéda je na Kitajskem po zakonu oboje prepovedano, ali godí se le vsak dan in vsi vsako leto ponavljani zakoni ne izdadó nič. Da bi se ta grozovita navada vsaj nekoliko zatrla, daje vlada po vélikih mestih zidati hiše za nájdence. V Kantonu se vzprejme vsako leto po najmenj 5000 déklic vánjo.

V Pekingu se vozi vsak dan pred solnčnim vzhodom po več z volí vpreženih vóz, ki pobirajo umorjene ali pa še žive izpostavljene otroke. Čim večje je mesto, tem razširjenejše je to morjênje. Po nekaterih kitajskih pokrájinah ne pomoré vseh déklic, zlasti v notranjih deželah jih pusté vsaj polovico živih, po jedna déklica pa se nahaja tod v vsaki rodbini prav gotovo, če jo je usoda Kitajcu sploh prisodila.

Jednakih nazorov so v tem oziru prebivalci obeh Indij zlasti v notranjih krajih. Tudi tod je morjênje prepovedano po dežélskih in verskih zakonih, toda Inda, zlasti Rašputa je bolj strah sramote, da bode ostala njega hči ali samica, ali se pa ne bode mogla svojemu stánu primerno omožiti, nego strah pred njegovim božanstvom Budo in vsemi zažuganimi kaznimi. Zató umorí najprej svojo hčer in potem se začnè s svojim bogom za storjeni greh pogajati. Pri tem mu pomaga sevéda za dobro plačilo zvezdogled in čarodéjec kàj rad. Trinajsti dan

po umoritvi se prikaže v sobi, kjer so hčer umorili in jo po navadi tudi pokopali, razstelje po tleh krávjaka ter si skuha in použije propisano jed. S tem je prevzel vse nasledke greha náse in očistil takó rodbino.

Angleži se trudijo na vso moč odpraviti te surove šege. Njih jako ostrí zakoni so se pokazali že kàj koristni, o čémer naj pričajo naslednje številke. Leta 1842. je bilo pri indiškem razrodu Čarečah razmerje med moškimi in ženskami táko, kakor 7 : 62, ali že deset let za tem táko, kakor 17 : 67. Pri nekem drugem indiškem razrodu Hond zvanem, se je nahajalo leta 1848. v 2150 rodbinah le okolo 50 déklic, toda leta 1853. že 900 čez štiri leta starih. Te številke kažejo pač dovolj jasno, kakó zeló je bilo v prejšnjih časih morjenje déklic po teh krajih razširjeno.

A čiste vestí n. pr. Kitajci pri tem nimajo. V provinciji Honan pripisujejo duši otrokovi veliko moč. Zatorej nesó otroka, ki ga menijo izpostaviti ali utopiti, po velikih ovínkih na dotični kraj, da ne bi po smrti otrokovi raztogočeni duh našel pota nazaj v očetovo hišo. Zaradi gotovosti zavezujejo še otrokom oči.

Po Afriki je pa menda ni večje dežele, v kateri bi ne morili otrók, ravno to velja tudi skoraj brez izjeme o vseh indijanskih rodovih južne in severne Amerike tja do Grenlandije. Dasi prisili tudi te razrode dostikrat ubožnost in skrb, kakó bi vzredili novorojénca, vender vpliva tudi še mnogo drugih vzrokov. Nezakonske otroke pomóčejo nekateri razrodje vzhodne Afrike takoj v vódo, Abesinci jih pri tisti priči pobijejo, v tem ko nekateri drugi razrodje v njih bližini, n, pr. Kunama, ali pa nekateri Indijani južne Amerike takšne otroke celó skrbljiveje vzgajajo od drugih. Na Madagaskaru pobijejo ravno takó kakor v Avstraliji vse otroke, katerimi oče in mati nista oba domačina. Na Tahitiji se je nahajala preimenitna skrivna plemenitaška družba Arcoi. Ako nista bila oba zakonska istega stanú, morali so vsi njiju otroci umreti, če se to ni zgodilo, pehnili so dotičnika iz svojega stanú.

Betežne otroke pobijajo skoraj povsod. V Afriki je to znano n. pr. o prebivalcih Akre v zapadni Afriki, v vzhodni pa v Vanika, ki sploh drugačnih nego betežnih otrók nimajo navade moriti, ali ne daleč od njih stanujoči Masaji pa jih pusté žive. Na jugu jih moré Kafri in Hotentotje, v Južni Ameriki pa prebivalci Gvajane, nekdaj so jih spravljali s poti tudi stari Peruvanci, češ, da je takšne otroke kakšen hudoben duh »obsedel«.

Sicer pa v Ameriki nimajo navade otrók moriti, razven če so dvójci. V tem so jednaki Avstralcem, Abisincem in Suahelijem v Afriki,

kateri si pomagajo tudi s tem, da jih prodajo. Vidi se, kakor bi jih bilo umorjênja nekako groza in skoraj takó si lehko razlagamo navado nekega drugega afrikanskega razroda: Vanjamvezi. Ti umoré le po jednega dvójcev, a namesto njega položé poleg ostalega kakšno v živálsko kožo zavito stvar ter ravnajo z njo prav takó, kakor z živim otrokom. Morjênje dvójcev se poroča dalje o Kafrih, tu in tam tudi o Madagazih, zlasti na vzhodni stráni tega vélikega otoka. Tudi o Hotentotih zatrjujejo nekateri potopisci takisto, vender drugi temu oporekajo. Toda brezdvojbeno je obično pri Kamčadalih in Kurilcih v vzhodni Aziji.

Nasprotno temu pa so za nekatere národe dvójci velika sreča. Hotentotje so n. pr. kàj ponosni nánje; isto takó se dvojcev oveselé kaliforniški Indijani in nekateri razrodje v Beninu v Afriki. Duala zamórci izkazujejo takóvi materi veliko čast in potnik in misijónar *Riis* je naletel v Akimu na kralja dvójca.

Za morjênje novorojéncev nam naštevajo potniki najrazličnejše vzroke, iz katerih se dá posneti, da je največkrat venderle njih vera ali praznovérje vzrok. O marsikakem národu vemo to celó za gotovo. Na Cejlonu n. pr. in tudi drugod po Indiji odločuje jedino le zvezdogledec, čarovnik, v tem, ali otrok živi ali se usmrti. Če se mu zdi, da je rojstveni dan otrokov nesrečen, umoré ga brez obotavljanja. Taki nesrečni dnevi so n. pr. pri Takuih v vzhodni Afriki srede, pri Bambarih pa petki.

Sultan Badr-el-din iz Palembanga je dal umoriti novorojenega sina svojega, ker se mu je prerokovalo, da ga otročè spravi kdàj v nesrečo. Praznovérju žrtvujejo tudi Madagazi svoje otroke, Kamčadali pomoré vse v kaki viharni nôči rojene otroke. Suaheli pomoré ali poprodajo vse, ki dobé v zgorenjih čeljustih prej zobé, nego v spodnjih in Kafri tiste, ki jim prezgodaj izpadejo prvi, mléčni zobjé.

Načini pa, po katerih se iznebljajo roditelji svojih otrók so pri različnih národih različni.

Večinoma jih izpostavljajo, v Kitaji je ta način skoraj jedino v navadi. Takó so počenjali kakor smo čuli, tudi Atenci, Špartanci in Grmani. Izpostavljali so jih na take kraje, koder so utegnili ljudje mimo prihajati.

Na Cejlonu jih posajajo na mravljišča velikih mravljincev. O usmiljenji pri takih národih pač ni govora. Avstralka prime svoje dete za noge ter udari ž njim po tleh ali ob drevó, da se možgani razkropé na vse straní. Polinezi in Avstralci jih pokopavajo tudi žive. Jednako navado imajo Hotentotje, vzhodni Afrikanci, Račputi. In-

dijani južne Amerike in drugi. Dokaj grozovitejši so bili v prejšnjih časih prebivalci Tahitija, ki so lomili svojim otrokom ude pri nogah pričenši, češ, da s tem duši pokažejo pot, po kateri naj se umakne iz života.

Na Fičijanskih otokih (Oceanija) tiščé otrokom usta in nos toliko časa, da se zadušé, na Kitajskem jim devajo mokre prte na usta, ali jim natlačijo vánje pepela in rajževega zrna. V Novem južnem Walecu v Avstraliji jih zadušajo z dimom, ob reki Murray v Avstraliji pa natlači mati novorojéncu žrjávice v ušesa in jih zadela s peskom. Kamčadali mečejo svoje otroke žive psom. Kitajci jih utapljajo v posodi, polni vode, po nekaterih krajih Indije jemljo za tó tudi mleko. Račputi n. pr. skopljejo luknjo v zemljo, napolnijo jo z mlekom in utopé v njem otroka, vender pa je v Indiji priljubljen še najbolj opij, ki nežno stvárco hitro vpijani in ob jednem tudi umorí.

Ta žalostni pôsel opravljajo pri nekaterih razrodih matere, pri drugih očetje, pri nekaterih pa imajo za to posebne obrtnike; na Tahitiji so bile odločene v morjênji izvežbane ženske in po Fičijanskih otokih so vsaj prej hodili strokovnjaki po vaséh povprašujé, če ni kàj opravka zánje.

Odkar pa se razširja krščanstvo bolj in bolj, izginja ta grozovita navada od dné do dné in ne bode več minilo mnogo desetletij, ko se bode o detomóru pripovedovalo kakor o kaki skoraj neverjetni pravljici.

Reformacija v Slovencih.

(V tristoletni spomin smrti Jurija *Dalmatina* (dné 31. vélikega srpana 1589), pisatelja slovenske »Biblije«.

Spisal **Andrej Fékonja.**

(Dalje.)

Dežélni stanovi štajerski, koroški in kranjski, katerih pretežna večina je itak bila prestopila k novi veri, zahtevali so leta 1556. od cesarja Ferdinanda I. slobodno izpovedanje evangeljskega verstva. Ferdinand jim tega sicer ni dovolil; ali, ker je na vse straní imel toliko raznih skrbij, in zlasti v tedanjih vôjnah turških nikakor ni mogel pogrešati pomoči »slo-